

Jordi Valor, el mestre que estimava les paraules

EUGENI S. REIG

Jordi Valor i Serra

A darreries de març i primeries d'abril de l'any 2006 es va impartir en la Universitat d'Alacant el curs titulat "L'aportació lingüística, literària i llegendària de Jordi Valor i Serra (1908-1984): el mestre que estimava les paraules". Va constituir un homenatge a aquest escriptor alcoià que tingué la valentia i l'honestedat intel·lectual d'escriure i publicar diverses obres en prosa en valencià en els difícils anys de la postguerra. El mes d'abril del 2008 el Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant va publicar el llibre *Jordi Valor i Serra, el mestre que estimava les paraules: aportació lingüística, literària i llegendària*, edició a cura de Joan M. Perujo Melgar, que conté molts dels treballs dels diversos especialistes que varen intervenir en aquell curs i alguns més. Va il·lustrat amb dibuixos originals de Jordi Valor i Gisbert, fill de Jordi Valor i Serra, i amb diverses fotografies.

Jordi Valor: l'home

Jordi Valor i Serra va nàixer a Alcoi el 12 d'octubre de 1908, en la casa del carrer de Sant Francesc que actualment té el número 54. Els seus pares, que tenien una botiga de queviures en la citada casa, eren també alcoians. I també ho eren els seus avis i els seus besavis, camperols en masos alcoians. Jordi Valor va fer estudis de magisteri en l'Escola Normal d'Alacant. Començà a escriure a setze anys, en publicacions alcoianes. Entre 1926 i 1931 va col·laborar en l'*Almanaque hispano-americano* i es va relacionar amb escriptors i poetes americans. Quan era encara molt jove va llegir les *Poesies valencianes* de Teodor Llorente, que li obriren els ulls al conreu literari en la llengua pròpia. Poc després va començar a escriure en valencià en els periòdics d'Alcoi i de València. «Era impuls del cor i al cor no se li mana», escrivia l'autor. L'any 1929, va visitar l'Exposició de Barcelona i entrà en contacte amb la literatura catalana, especialment la de la Renaixença.

Autors com ara Verdaguer, Maragall o Guimerà li varen fer descobrir el món de la nostra literatura. Des d'aquell moment va ser un lector empedreït d'obres en la nostra llengua, especialment de novel·les i narracions curtes, però també de poesia i de tot tipus de literatura. Així mateix va ser un gran lector d'obres en llengua castellana, sobretot dels autors del segle XIX, i també en francès, llengua que llegia amb fluïdesa. L'any 1930, acabat el servei militar a Alcoi, i després d'haver aprovat les oposicions, ingressà en el cos de mestres nacionals i ocupà la plaça de Calbera, un petit poble del Pirineu aragonès, en la comarca de l'Alta Ribagorça, on va fer de mestre d'escola durant quatre anys. Aquell meravellós paisatge muntanyenc dels Pirineus, el fet de descobrir que a Calbera es parlava un català quasi idèntic al seu valencià d'Alcoi, la seua forta vocació docent i l'entusiasme i la il·lusió de la seua joventut —només tenia vint-i-dos anys— foren els elements que determinaren que l'estada en aquell poblet restara marcada amb

foc en la seua ànima durant tota la vida. Jordi Valor escriu: «El sentiment ruralista de la llar s'afermà en mi i aquelles muntanyes i cims em recordaven diàriament les meues serres nadiues de Mariola, Aitana i Carrascal. Si el destí m'ar-

A la dreta, Jordi Valor, a Barcelona (al costat del monument de Colom), el dia 7 d'abril de l'any 1931, amb els seus pares

Jordi Valor amb els seus deixebles de Benissa

riba a portar a terres planes crec que m'haguera ofegat de tedi.»

Jordi Valor va ser sempre un enamorat de la naturalesa i de l'excursionisme. Als Pirineus no es deixà cap racó per visitar. Sobre els mateixos castells pirinencs llegia les heroiques aventures de Tallaferro i Gentil, els herois de l'epopeia verdagueriana del *Canigó*. I en aquelles terres va escriure la primera novel·la alcoiana, *L'encant de Mariola*.

L'estiu de 1977, quan ell ja tenia prop de seixanta-nou anys, jo mateix vaig tenir la satisfacció de portar-lo a Calbera, després de més de quarantatres anys d'absència. Va trobar el seu estimat poblet quasi deshabitat i una mica ruïnós, però encara tingué la gran satisfacció de trobar algunes persones que el recordaven, entre les quals algun antic alumne. De les terres pirinenques va passar a exercir la docència en la població de Calp (Marina Alta) i després el destinaren a Castalla (Alcoià), on el sorprenué la guerra civil. Fou mobilitzat i destinat a Chinchilla, on romangué fins que s'acabà la guerra. A darreries de l'any 1940 va arribar a Benissa com a mestre nacional *depurat*, en paraules del mateix Jordi Valor. En aquesta meravelliosa població de la Marina Alta va passar-hi divuit anys de la seua vida, hi varen nàixer les seues dues filles —el seu fill havia nascut abans a Alcoi—, va exercir-hi la docència d'una manera apassionada i va deixar-hi un record gratíssim en molts benissers que encara recorden i idolatren el seu mestre. A Benissa va ser a on escriví les seues obres més sig-

nificatives. L'any 1958 el destinaren a Alcoi, al grup escolar de la Uixola, on el vaig conèixer l'any 1960. L'any 1973, a l'edat de seixanta, es va jubilar per motius de salut. El 30 de setembre de 1984, quan li faltaven pocs dies per a fer setanta-sis anys, va morir en el seu Alcoi natal, que sempre va estimar i que va enyorar tant.

Jordi Valor: l'obra

Jordi Valor i Serra és autor d'una nombrosa producció literària, entre la qual cal destacar *Històries casolanes* (1950), *Narracions alacantines de muntanya i voramar* (1959), *Lina Morell, un cas apassionant* (1964), *Miscel·lània alcoiana* (1964), *La nostra serra de Mariola i la seva llegenda bimil·lenària* (1970), *L'etern femení* (1978 i 1982) i el conte «Narcís el benidormí» publicat en *Eines. Revista interdisciplinària* de l'I.B. «P. Eduardo Vitoria», núm. 1-2 (1983). En castellà va escriure i publicar *Ducado de Bernia* (1954), *Rescoldo del Islam* (1960), *Costumbrismo alcoiano* (1973), *Tres historias solariegas de las montañas de Alcoy* (1975) i *Dos novelas de aquella retaguardia* (1980). La novel·la *Ducado de Bernia* es va publicar, traduïda en català per Joan M. Perujo Melgar, l'any 2002 amb el títol de *Ducat de Bèrnia*.

Projecte de reedició d'algunes obres de Jordi Valor

El professor Emili Casanova va tenir la idea de reeditar les obres en valencià

de Jordi Valor. El lingüista Vicent Cabanes Fitor es posà a treballar en la correcció morfosintàctica i lèxica, que era indispensable perquè uns texts escrits fa més de mig segle no col·lidiren amb la normativa vigent, ja que la idea no era fer una edició crítica sinó una edició popular apta per a ser llegida per tothom i que poguera ser usada com a llibre de lectura en escoles i instituts. En aquesta tasca correctora he tingut l'honor de col·laborar amb Vicent Cabanes. Les tres obres triades per a ser reeditades són *Històries casolanes*, *Narracions alacantines de muntanya i voramar* i *Lina Morell, un cas apassionant*.

Històries casolanes, que duu el subtítol de *Narracions alcoianes*, va ser publicada l'any 1950 per l'editorial Lletres Valencianes, fundada pel filòleg Josep Giner i Marco, el qual la dirigia personalment. Antoni Ferrando, en la pàgina xxiii de l'estudi preliminar que inclou en el llibre *Obra filològica (1931–1991)*, llibre que recull els treballs filològics de Josep Giner, diu: «Estretament lligada a aquesta activitat i dins de l'esperit de croada cultural en què la concebí, s'ha de citar també la d'editor, ni que fos amb unes experiències molt efímeres i no gens reeixides: la fundació de "Lletres Valencianes", amb la finalitat de publicar obres valencianes de narrativa i una adaptació valenciana del *Diccionari Pallas*. D'aquesta iniciativa, l'única obra narrativa que veié la llum fou les *Històries casolanes*, de Jordi Valor, que tants problemes li causà per a poder-la vendre.» Josep Giner —que en la introducció de *Històries casolanes* diu: «Hem pres com a model i arquetip de valencià normal el valencià de la ciutat d'Alcoi, segurament el valencià bàsic de la nostra llengua literària [...]»— va fer la correcció lingüística d'aquesta primera obra de Jordi Valor. El llibre inclou, a més de la citada introducció i una breu biografia de l'autor, les narracions curtes següents: «El ramat de Goriet», «La masera del romà», «Negra cobdícia», «Pasqua florida», «Marxa militar», «Dolça recompensa» i «Roc el pollastre». La reedició revisada del llibre *Històries casolanes* ha arribat enguany a un miler de llars alcoianes. Aquesta obra va ser l'obsequi que, per gentilesa de la Xarxa de Biblioteques Municipals d'Alcoi i de la Caixa d'Estalvis del Mediterrani, es va lliurar a tots aquells que, el 3 d'abril —dia que a

Alcoi se celebra la Festa del Llibre—, van adquirir un o més llibres en qualsevol de les llibreries alcoianes.

Narracions alacantines de muntanya i voramar va ser publicada l'any 1950 per Sicània, l'editorial de Nicolau Primitiu Gómez Serrano. L'obra va ser cor-

regida i prologada pel poeta alcoià Joan Valls Jordà. El llibre inclou, a més del pròleg de Joan Valls, les narracions curtes següents: «La cosina Agnés», «Una aventura en el tren», «Un aplec en Sant Esperit», «La sirena de l'Illa», «Rapsòdia tràgica» i «Claudina va a estisorar».

La novel·la *Lina Morell, un cas apassionant* va ser publicada l'any 1964 per Sicània. En aquest cas, també va ser Joan Valls Jordà el corrector del text i el redactor del pròleg.

L'edició revisada d'aquestes dues darreres obres encara no s'ha publicat.

El curs de la Universitat d'Alacant

El curs sobre Jordi Valor, organitzat per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i la Universitat d'Alacant, es va impartir els dies 29, 30 i 31 de març i 6 i 7 d'abril. En fou l'impulsor principal el professor Joan M. Perujo Melgar, estudiós de l'obra de Jordi Valor, el qual comptà amb la col·laboració de Joan Borja i de Patrícia Alberola.

Les ponències del curs foren:

«Semblança del meu mestre», Bernat Capó (1 h) / «L'aportació lèxica de Jordi Valor», Eugeni S. Reig (4 h) / «Jordi Valor i Serra, ¿un autor fundacional?», Jordi Botella (2 h) / «El valencià del futur», Eugeni S. Reig i Abelard Saragossà (4 h) / «El model lingüístic de Jordi Valor», Emili Casanova (2 h) / «Observacions sobre la sintaxi de Jordi Valor», Abelard Saragossà (2 h) / «Criteris per al projecte de reedició d'algunes obres de Jordi Valor», Vicent Cabanes i Eugeni S. Reig (1 h) / «*Ducat de Bèrnia*, la traducció anostrada», Joan M. Perujo (1 h) / «Jordi Valor: entre el fulletó i la novel·la rosa», Patrícia Alberola (1 h) / «L'univers llegendari i mític en l'obra de Jordi Valor», Joan Borja (2 h) / «Jordi Valor: una veu singular en la literatura de postguerra», Vicent Simbor (2 h) / «Els personatges femenins en l'obra de Jordi Valor», M. Àngels Francés (1 h). «Projecte d'un *Diccionari de literatura valenciana actual*. Els autors valencians a través del paper i de la xarxa», Anna Esteve (1 h).

Espera que s'impartisquen més cursos com aquest, en els quals s'estudie i es done a conèixer a les noves generacions la tasca ingent d'aquells autors que en els difícils anys de la postguerra, sense mitjans de cap classe, mantingueren viva la flama de la literatura catalana.

El llibre "Jordi Valor i Serra, el mestre que estimava les paraules"

El llibre *Jordi Valor i Serra, el mestre que estimava les paraules: aportació lingüística, literària i llegendària*, editat pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, conté els treballs següents:

– Pròleg

– 1. L'aportació humana

EUGENI S. REIG, Nota biogràfica de Jordi Valor i Serra
BERNAT CAPÓ, Semblança del meu mestre
JORDI VALOR ABAD, Jordi Valor i Serra: recordar el que hem viscut, escriure el que hem sentit

– 2. L'aportació literària

VICENT SIMBOR ROIG, Jordi Valor: una veu singular en la literatura de postguerra

JORDI BOTELLA, Jordi Valor i Serra: un autor fundacional?

M. ÀNGELS FRANCÉS DÍEZ, Els personatges femenins en l'obra narrativa de Jordi Valor

ADRIÁN MIRÓ, La narrativa castellana de Jordi Valor

JOAN M. PERUJO MELGAR, *Ducat de Bèrnia*: la traducció anostrada

– 3. L'aportació llegendària

JOAN BORJA I SANZ, L'univers llegendari i mític en l'obra de Jordi Valor

– 4. L'aportació lingüística

EMILI CASANOVA, El model lingüístic de Jordi Valor

EUGENI S. REIG, L'aportació lèxica de Jordi Valor

ABELARD SARAGOSSÀ, Observacions sobre la sintaxi de Jordi Valor

www.culturamenorca.org/sal

La teva web de consulta sobre la llengua catalana a Menorca:

publicacions

cursos

normatives

ajuts i campanyes...

i l'espai virtual **Bústia de la Ciutadania**

per poder fer consultes o comentaris sobre la llengua.

CONSELL INSULAR DE MENORCA

DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI, EDUCACIÓ I JOVENTUT

CONSELL INSULAR DE MENORCA

DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI, EDUCACIÓ I JOVENTUT

Servei d'Assessorament Lingüístic

Actualacions

Bústia de la Ciutadania

Llengua

Jornades

Reglaments, normatives i legislació

Benvinguts/Benvingudes

al web de llengua catalana i assessorament lingüístic del Consell Insular de Menorca. Aquí trobareu informació relativa a la llengua catalana a Menorca i a les tasques en matèria de normalització lingüística que es fan des del Consell.

Novetats

Cursos de llengua catalana per a estrangers a Alaior +info

Concessió d'ajuts per al foment de l'ús del català en establiments

Bústia de la ciutadania

APOSTROFACIÓ.
Per Pilar Vincent
APOSTROFACIÓ.
Per Marta
dependent/dependent.
Per Pilar Vincent
ADJUSTIFICACIÓ